

УДК 712.253:635.054 (477.63)

**ФІТОЦЕНОТИЧНА СТРУКТУРА НАСАДЖЕНЬ ПАРКУ КИРИЛІВКА
(ПАРК ім. С.М. КІРОВА) м. ДНІПРО**

*О.Є. Іванченко, к.б.н., доцент, А.П. Кобзар, студентка, К.Є. Єршова,
студентка*

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
вул. С. Єфремова, 25, м. Дніпро, 49600, Україна

Проблема забруднення оточуючого середовища інгредієнтами викидів промисловості та автотранспорту набуває все більшої гостроти в усьому світі, не виключенням є і м. Дніпро, у якому розвинуті майже усі види промисловості та існує розгалужена мережа автомобільних доріг. Важливу роль у справі оздоровлення міського середовища відіграють зелені насадження у вигляді міських парків. Вони є прекрасним засобом збагачення, а нерідко і формування ландшафту міста [1], але слід відзначити, що протягом експлуатації рекреаційних об'єктів та відсутності постійного догляду, відбувається зниження їх декоративності та ступеня виконання ними санітарно-гігієнічних функцій.

Численні наукові дослідження свідчать, що деревні рослини в угрупованнях (фітоценозах) краще переносять несприятливі умови міського середовища. Проте, характерною особливістю більшості паркових фітоценозів є їхня спрощена структура: у першому ярусі дерева-едифікатори, другого ярусу (чагарникового), як правило, немає. У зв'язку з цим нами досліджено фітоценотичну структуру насаджень парку Кирилівка м. Дніпро.

Парк Кирилівка знаходиться на лівому березі м. Дніпро. Парк був створений у 1925 р. і через деякий час отримав назву парк ім. С.М. Кірова, а у 2016 р. – парк Кирилівка. Територія парку рівнинна, але розташована в незначному заглибленні. Цей факт, а також високий рівень ґрунтових вод на території парку, пояснює наявність у ньому водного об'єкту.

Деревні насадження парку Кирилівка представлені у кількості 695 екз., які відносяться до 13-ти видів. Це виключно листяні деревні породи. Домінуючими рослинами у парку є верба вавилонська, робінія звичайна, бузина чорна та клен ясенелистий. 38,7 % усіх рослин відносяться до категорії ослаблених.

Фітоценотичний аналіз ділянок парку здійснювався за методикою М.Д. Скарлигіної-Уфімцевої [2] та проводився за ділянками. На території парку було закладено 2 ділянки, які знаходились по різні боки водойми. Ці ділянки однорідні за своїм рельєфом та рекреаційним навантаженням. Мезорельєф

ділянок рівнинний, з пологим схилом, що зорієнтований у напрямку водного об'єкту.

Парковий фітоценоз представлений двома ярусами: деревним і трав'янистим, чагарниковий ярус відсутній. Трав'янистий ярус у частині парку, яка підлягає відвідуванню, виражений слабо. Це пояснюється і затіненням, яке створюється деревами, і вигоптуванням відвідувачами. Домінуючими видами є пирій повзучий (*Elytrigia repens* (L.) Nevski), лобода біла (*Chenopodium album* L.), грицики звичайні (*Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik), які за «системою екоморф» О.Л. Бельгарда для степової зони України відносяться до рудерантів (бур'янова рослинність). По берегам водойми зростає очерет звичайний (*Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud.). Було здійснено оцінку рясності видів за 6-бальною шкалою Друде в модифікації А.П. Шеннікова. Високу оцінку – 5 балів (Сор₃) отримали пирій повзучий, грицики звичайні, лобода біла і очерет звичайний.

Ділянка № 1 обмежена з південної сторони приватним сектором, а з заходу – водним об'єктом, її площа становить 0,38 га. Рельєф ділянки рівнинний з пологим схилом (2–3°), що починається від берегу водойми та зростає у бік приватної забудови. Деревостан складний, неоднорідний за складом порід, різновіковий, приріст задовільний, підлісок відсутній. Спостерігається нерівномірність зімкнутості крон, яка виникла внаслідок коливання рівня зволоженості ґрунту, усихання і випадання дерев. До едифікаторів на даній ділянці слід віднести вербу вавилонську, що чисельно переважає над іншими видами, у якості асектатора виступають рослини клена ясенелистого та робінії звичайної. Середній вік насадження становить 35 років, середня висота – 10 м. Насадження відносяться до II-го класу бонітету, зустрічаються як фаутні дерева (похилений або викривлений стовбур, роздвоєні верхівки), так і дупла, ракові нарости, морозобоїни, тіла дереворуйнівних грибів тощо. Склад деревостану цієї ділянки можна визначити наступною формулою: 6ВерВ2Рз2Кя. Трав'янистий ярус представлений різнотрав'ям. Загальне проективне покриття 70 %. Охарактеризоване рослинне угруповання має назву *Salixetum herbosum*.

Ділянка № 2 обмежена з одного боку трамвайними шляхами, які відокремлюють територію парку Кирилівка від житлової забудови, з іншого – теплотрасою. Площа ділянки – 0,63 га. Наявні численні прогалени в місцях зруйнованої малої архітектурної форми. Деревостан складний, різновіковий. Зімкнутість пологую деревостану становить близько 0,6, його щільність – 0,01 екз. на м². Середній вік насаджень становить 35 років, висота – 16 м, відносяться до II-го класу бонітету. Едифікаторами на цій ділянці є верба вавилонська та клен ясенелистий, соедифікатором – тополя чорна, асектатором

– груша звичайна. Формула складу деревостану: 4ВерВ4Кля2Тч + Гз. Видовий склад трав'янистого ярусу аналогічний ділянці № 1. Рослинна асоціація має назву *Salixetum-Aceretum herbosum*.

У результаті проведення естетичної оцінки фітоценозу парку Кирилівка за В.П. Кучерявим, яка включає у собі дві шкали – емоційну та таксаційно-фітоценотичну, він отримав II-й клас естетичної цінності.

Література

1. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць / В.П. Кучерявий. – Львів: Світ, 2008. – 456 с.
2. Скарлыгина-Уфимцева М.Д. Методическое руководство по проведению летней практики по ботанической географии / М.Д. Скарлыгина-Уфимцева. – Л.: Изд. Ленинградского университета, 1968. – 120 с.